

ÚČTOVÁNÍ A VYKAZOVÁNÍ LEASINGU U NÁJEMCE

Původní model založený na IAS 17 *Leasingy* členil leasingy u nájemce na finanční a operativní. Finanční leasingy se vykazovaly v rozvaze nájemce jako aktivum a související závazek, zatímco operativní leasingy se v rozvaze nájemce nevykazovaly; byly uvedeny a popsány pouze v příloze k účetní závěrce. Tento model byl dlouhou dobu kritizován, jednak proto, že podmínky pro členění leasingů na finanční a operativní, které byly uvedeny v IAS 17 *Leasingy*, byly poměrně vágní a mohly v určitých situacích dovolovat manipulaci se vstupními údaji pro posouzení leasingů (tzv. kreativní účetnictví); dále z důvodu, že účtování a (ne)vykazování operativního leasingu podle IAS 17 *Leasingy* hrubě zkreslovalo vypovídací schopnost účetních výkazů na straně nájemce.

Hlavním požadavkem IFRS 16 je proto vykazování **všech leasingů v rozvaze nájemce**, s výjimkou krátkodobých leasingů (do 12 měsíců) a položek nízké hodnoty. Uvedená výjimka je dobrovolná; u krátkodobých leasingů a předmětů nízké hodnoty má tedy nájemce možnost volby, zda je bude, nebo nebude vykazovat jako leasingy. Původní členění leasingů na finanční a operativní bylo novým standardem na straně nájemce zcela zrušeno. Veškeré leasingy se podle IFRS 16 *Leasingy* zahrnou do rozvahy jako právo k užívání aktiva (na straně aktiv) a závazek z leasingu (na straně závazků). Ve Výsledovce bude nájemce vykazovat odpis práva k užívání aktiva (v provozní oblasti) a úrok (ve finanční části).

Vykazování leasingů na straně nájemce

Rozvaha
Aktivum
= právo k užívání aktiva
Závazek
= povinnost platit leasingové platby

Výsledek (zisk nebo ztráta)
Náklady na leasing =
Odpisy (provozní oblast)
+
Úrok ze závazku (finanční část)

Prvotní vykázání leasingu u nájemce

Jak již bylo uvedeno, na počátku leasingu nájemce:

- (1) Zhodnotí, zda smlouva obsahuje leasing.
- (2) Rozhodne, zda využije výjimku týkající se krátkodobých leasingů a leasingů aktiv nízké hodnoty.
- (3) Oddělí jednotlivé části související s leasingem od částí nesouvisejících s leasingem a rozhodne, zda využije možnost zjednodušeného přístupu (tj. že bude účtovat o částech souvisejících s leasingem a částech nesouvisejících s leasingem jako o jednom celku).
- (4) Určí dobu leasingu.

- (5) Ocení právo k užívání aktiva a závazek z leasingu. Prvním krokem je ocenění závazku z leasingu.
- (6) Sestaví umořovací tabulky pro závazek z leasingu.

Závazek z leasingu se prvotně ocení v současné hodnotě leasingových plateb, které k datu vstupu do leasingu nejsou zaplacené. Výpočet současné hodnoty se typicky provádí pomocí funkce v tabulkovém kalkulátoru podle vzorce:

$$PV = \sum_{t=1}^n \frac{C}{(1+i)^t}$$

kde PV je současná hodnota plateb

C jsou leasingové platby,

i je úroková míra, a

t je čas

Úroková míra

Leasingové platby se diskontují buď implicitní úrokovou mírou daného leasingu (pokud je určitelná), nebo inkrementální (mezní, přírůstkovou) úrokovou mírou nájemce.

Implicitní úroková míra je diskontní sazba, při které se na počátku leasingu současná hodnota leasingových plateb rovná součtu fair value pronajatého aktiva a všech počátečních přímých nákladů pronajímatele. Jednoduše řečeno, implicitní úroková míra je sazba, za kterou financující subjekt (pronajímatel) poskytl nájemci úvěr na získání aktiva na trhu. Jak vyplývá z názvu, implicitní sazba není typicky explicitně uvedena ve smlouvě, teoreticky ji však lze dopočítat pomocí tabulkového kalkulátoru. To by bylo možné u leasingů, kde dochází na konci k převodu vlastnictví na nájemce, pokud by nájemce přesně znal fair value předmětu leasingu a počáteční přímé náklady pronajímatele, a zároveň pokud by smlouva neobsahovala platby, které nepřevádějí na nájemce zboží nebo služby (například pojistné). Protože k popsané situaci dochází v praxi velmi zřídka, nedoporučuje autorka pracovat u nájemce s implicitní úrokovou sazbou v podstatě vůbec a diskontovat leasingové platby inkrementální (mezní, přírůstkovou) úrokovou sazbou.

Inkrementální úroková sazba

Tato úroková sazba je předmětem odhadu ze strany nájemce. Při odhadování inkrementální úrokové sazby však musí nájemce vycházet z její definice:

Úroková sazba, kterou by nájemce musel platit, kdyby si na podobnou dobu a s podobným zajištěním půjčil prostředky nutné k získání aktiva podobné hodnoty, jakou má právo k užívání aktiva, v podobném ekonomickém prostředí.

Umořovací tabulka

Následně nájemce sestaví umořovací tabulku pro závazek z leasingu. Při jejím sestavování hraje roli, zda jsou platby na počátku, nebo na konci příslušného období.

Pokud jsou platby leasingu **na počátku období**, budou mít vztahy v tabulce tuto podobu:

Období	Počáteční stav závazku	Platba	Úrok	Konečný stav závazku
	A	B	C	D
			$C = (A - B) \times$ úroková míra	$D = A - B + C$
1	Závazek z leasingu při zahájení leasingu	0	Úrok za období 1	Konečný stav v období 1
2	= Konečný stav předchozího období	Platba na počátku období 2	Úrok za období 2	Konečný stav v období 2
:				
n	= Konečný stav předchozího období	Platba na počátku období n	0	0

Pokud jsou platby **na konci období**, budou mít vztahy v tabulce tuto podobu:

Období	Platba	Počáteční stav závazku	Úrok	Snížení závazku	Konečný stav závazku
	A	B	C	D	E
			$C = B \times$ úroková míra	$D = A - C$	$E = B - D$
1	Platba na konci období 1	Závazek z leasingu při zahájení leasingu	Úrok za období 1	Snížení závazku v období 1	Konečný stav v období 1
2	Platba na konci období 2	= Konečný stav předchozího období	Úrok za období 2	Snížení závazku v období 2	Konečný stav v období 2
:					
n	Platba na konci období n	= Konečný stav předchozího období	Úrok za období n	Snížení závazku v období n	0

Alternativně

Období	Počáteční stav závazku	Úrok	Platba	Konečný stav závazku
	A	B	C	D
		$B = A \times$ úroková míra		$D = A + B - C$
1	Závazek z leasingu při zahájení leasingu	Úrok za období 1	Platba na konci období 1	Konečný stav v období 1
2	= Konečný stav předchozího období	Úrok za období 2	Platba na konci období 2	Konečný stav v období 2
:				
n	= Konečný stav předchozího období	Úrok za období n	Platba na konci období n	0

Leasingové platby

Do leasingových plateb se započítávají tyto platby:

- Fixní platby (včetně tzv. v podstatě fixních plateb) snížené o leasingové pobídky.
- Variabilní platby, které jsou závislé na indexu nebo sazbě (například platby závislé na indexu spotřebitelských cen, bankovních sazbách, nebo platby, které se mění v závislosti na změnách tržních sazeb nájemného). Na počátku leasingu se uvažuje index nebo sazba existující na počátku leasingu.
- Částky, které musí nájemce platit v rámci tzv. zaručené zbytkové hodnoty.
- Hodnota kupní opce za předpokladu, že nájemce předpokládá, že tuto opci využije.
- Platby sankcí za ukončení leasingu.

Prvotní ocenění práva k užívání aktiva

Právo k užívání aktiva se prvotně ocení pořizovací cenou, která obsahuje:

- Počáteční ocenění závazku z leasingu.
- Platby provedené na počátku leasingu nebo před tímto datem snížené o získané leasingové pobídky.
- Počáteční přímé náklady vzniklé nájemci.
- Odhadované náklady, které nájemci vzniknou v souvislosti s vyřazením a odstraněním aktiva a uvedením místa, kde je aktivum umístěno, nebo samotného aktiva do stavu uvedeného v leasingové smlouvě.

IFRS 16 *Leasingy* obsahuje příklad 13, který se týká jak prvotního vykázání práva k užívání aktiva a závazku z leasingu (Část 1), tak následného oceňování, včetně změn v době leasingu (Část 2). V následujícím textu je uveden překlad Části 1 příkladu 13, který je doplněn o podrobnější vysvětlivky.